

Nytt om Trästandardisering

Nyheter från internationell standardisering inom CEN och ISO för trä och träbaserade produkter

Juni 2007



Synpunkter på Nytt om Trästandardisering lämnas till Fredrik Maller, Skogsindustrierna, tel 08-762 79 81, fredrik.maller@skogsindustrierna.org eller Jöran Jermer, SP Träteknik, 010-516 56 03, joran.jermer@sp.se.

Konstruktionsvirke, limträ, takstolar m m

Inom CENs tekniska kommitté TC124 Timber structures utarbetas standarder för trä, träbaserade produkter (dock ej skivor), limträ, förbindare m m för användning i bärande konstruktioner. Arbetet har pågått i snart 20 år och hittills resulterat i ett 40-tal färdiga standarder. Ytterligare cirka 10 standarder är under arbete varav flera kommer att fastställas under det närmaste året. De färdiga standarderna ses kontinuerligt över eller kompletteras och denna process berör för närvarande cirka 10 standarder.

Ett stort antal av standarderna avser provning av trä, träprodukter, förbindare etc medan andra är produktstandarder. Viktigast av alla är dock de harmoniserade standarderna som medger och ger regler för CE-märkning av produkter. Fyra av de redan färdiga standarderna och sex av dem som är under utarbetande är harmoniserade. De harmoniserade standarderna utarbetas enligt mandat (beställning) från EU-kommissionen och uppfyllande av standardkraven innebär att de väsentliga kraven i Byggproduktdirektivet är tillgodosedda. Alla harmoniserade standarders nummer och titel publiceras i EUs Officiella tidning tillsammans med det datum när standarden blir tvingande.

Nedan beskrivs det aktuella läget för och innehållet i de harmoniserade standarderna och de provnings- och produktstandarder dessa hänvisar till.

Konstruktionsvirke

Den 1 september 2007 skulle tillämpningen av standarden EN 14081 och CE-märkning av konstruktionsvirke ha blivit tvingande men den s k övergångstiden förlängdes i april med ett år (efter begäran från Belgien, Frankrike, Tyskland och Österrike) och fram till och med augusti 2008 är tillämpning och CE-märkning således frivillig. Standarden består av fyra delar: del 1 ger de allmänna kraven för både visuell och maskinell sortering, del 2 och del 3 detaljkrav för maskinsortering enligt systemen för maskinkontroll och "output"-kontroll och del 4 inställningsvärden för sorteringsmaskiner vid maskinkontroll. Del 4 utvecklas ständigt med

nya maskiner och nya sorteringsklasser/sorteringsklasskombinationer och därför pågår redan arbete med tillägg nummer fyra till den ursprungliga versionen som publicerades i november 2005.

Certifieringen av företagens interna system för tillverkningskontroll måste göras av ett "anmält organ" (notified body) som utses av EUs medlemsländer. Drygt 30 sådana organ finns för närvarande för konstruktionsvirke. 21 av de 45 svenska företagen som maskinsorterar konstruktionsvirke har hittills fått certifikat för CE-märkning. För visuell sortering har förlängningen av övergångstiden gett ett visst andrum och arbetet med certifiering inleds under hösten 2007. Ett stort antal företag kommer då att beröras, för GS/SS-sortering ett 80-tal och för T-virkessortering mer än 250. Många av företagen är små och/eller producerar små volymer konstruktionsvirke och därför kan de uppfatta certifieringsproceduren som alltför betungande och välja att upphöra med sorteringen. Detta är ett problem som delas med flera andra länder, bl a Tyskland och Österrike, och metoder att underlätta proceduren för dessa företag diskuteras.

Bland de standarder som hänvisas till i EN 14081 kan nämnas måttstandardEN 336, som i första hand anger tillåtna måttavvikelse vilka i praktiken redan tillämpas sedan länge, och standarden för hållfasthetsklasser EN 338, som anger 12 klasser från C14 till C50. En annan viktig standard är EN 1912 som för olika visuella sorteringsregler anger till vilken hållfasthetsklass virke i en viss sorteringsklass kan hänföras.

Fingerskarvat konstruktionsvirke omfattas inte av EN 14081 utan där kommer, kanske under 2008, en harmoniserad standard (prEN15497). Till dess kan inte fingerskarvat virke CE-märkas, men det kan produceras och märkas enligt hittills gällande regler (standardEN 385).

Träskyddsbehandlat virke omfattas av EN 14081 och då skall en speciell standard som anger krav för impregnering av konstruktionsvirke tillämpas. Denna standard, prEN 15228, är fram till 2007-08-24 ute på remiss. Det mest kontroversiella i den standarden och i

EN 14081 gäller märkningen av det impregnerade virket. Det föreskrivs att varje virkesstycke skall märkas med PT (Preservative Treated) och information beträffande impregneringen. Meningarna om detta skiljer sig starkt mellan branschorganisationer och mellan olika länder där en del menar att märkning av varje virkespaket borde vara tillfyllest.

Limträ

Den harmoniserade standarden för limträ, EN 14080, har fått övergångstiden förlängd med två år och tillämpning av standarden och CE-märkning av limträ blir inte obligatorisk förrän den 1 april 2009. Skälet till förlängningen var att EUs Ständiga bygghörande kommitté anser att standarden inte uppfyller vissa grundläggande krav kopplade till Eurokod 5, den europeiska träbyggnadsnormen, och att standarden dessutom innehåller några felaktigheter. Ett revideringsarbete har därför inletts för att lösa dessa frågor och dessutom för att rätta till vad som kan betecknas som säkerhetsproblem i standarden och anknutna standarder (t ex EN 1194 Hållfasthetsklasser för limträ). Dessa problem sägs ha bidragit till de kollapser av limträkonstruktioner som de senaste åren inträffat, bl a i Tyskland.

Takstolar

Standarden EN 14250 som avser förtillverkade takstolar och andra konstruktionselement med spikplåtsförband har av samma skäl som limträstandarden fått förlängd övergångstid och blir tvingande den 1 juni 2008. I förhållande till vad som i många år tillämpats i Sverige vid produktion av takstolar innebär den nya standarden inga större ändringar.

LVL (Laminated Veneer Lumber – Fanérträ)

LVL (i parallelepipedisk form) i bärande träkonstruktioner behandlas i EN 14374, som sedan den 1 september 2006 kräver CE-märkning. Ytterst få europeiska tillverkare berörs av denna standard. LVL i skivform, som även kan användas i bärande konstruktioner, behandlas i standarder utarbetade i CENs tekniska kommitté TC 112.

Förbindare

Förbindare behandlas i två kommande harmoniserade standarder. Den ena, prEN 14545, gäller för spikplåtar,

spikningsplåtar etc och den andra, prEN 14592, för spik, skruv, bultar, dymlingar och klammer. Standarderna föreskriver material-, mått- (geometri-) och korrosionskrav samt ger regler för fastställande av styrke- och styvhetsgenskaper.

Prefabricerade vägg-, golv- och takelement

En harmoniserad standard (prEN 14732) för relativt enkla vägg-, golv- och takelement är under utarbetande. Förslaget har varit utsänt på remiss två gånger och även efter den senaste remissen har omfattande kommentarer lämnats vilka föranleder en radikal omarbetning av standarden.

Rundvirke för konstruktiva ändamål

I arbetsprogrammet ingår att ta fram en harmoniserad standard (prEN 14544) för hur rundvirke skall kunna användas i träkonstruktioner. Det europeiska intresset för detta ämne är emellertid lågt och det är sannolikt att standarden aldrig tas fram.

Trästolpar för kraft- och teleledning

För närvarande finns inte mindre än fem standarder som behandlar trästolpars mått, beständighet, provningsmetoder, sorteringsregler respektive karakteristiska hållfasthetsvärden. Dessa standarder har nu integrerats i en harmoniserad standard (prEN 14229) för trästolpar som är på väg ut på remiss.

Kontaktperson:

Jan Brundin, SP Träteck,
jan.brundin@sp.se, 010-516 62 02

I redaktionen för detta nummer:

Jöran Jermer, SP Träteck (redaktör)
Jan Brundin, SP Träteck
Birgit Östman, SP Träteck
Fredrik Maller, Skogsindustrierna
Gunilla Beyer, Skogsindustrierna



Box 55525 • 102 04 Stockholm
Tel: 08-762 72 60 • info@skogsindustrierna.org



Box 5609 • 114 86 Stockholm
Tel: 010-516 50 00 • info@sp.se